

פרקי התבוננות וחיזוק מתוך שיעוריו של הגאון רבי אהרן שווב שליט"א

להתקדם

מאמרים בדרכי ההנהגה ותיקון המידות שנמסרו על סדר הספר הקדוש "תומר דבורה"

"המתחסד עם קונו" איך להתקרב לקב"ה דרך התפילה

מדוע קשה לבלה להכנס לחופה?

הרמ"ק בפרק ה' מבאר כיצד כל סגונות החסד הקיימים בין אדם לחבירו, קיימים גם בין האדם לבוראו, ועתה אנו עומדים בדוגמא השביעית - הכנסת כלה לחופה.

מפרש הרמ"ק שהתהליך של הכנסת כלה לחופה מתקיים כביכול גם כלפי עבודת ה', וזאת באמצעות ארבעת חלקי התפילה.

הדברים נראים כסודות נעלמים ותמוהים. מה השייכות של חלקי התפילה השונים להכנסת כלה לחופה, ועל איזה כלה מדובר כאן?

הכנסת כלה לחופה - הסרת המחסומים

פשר הדבר הוא כך -

בפשוטות אנו סבורים ש"הכנסת כלה" פירושו לסייע במתן צדקה לחתן ולכלה, על מנת שיהיו להם צרכי החתונה והקמת הבית.

אולם הרמ"ק מבאר שהנושא הוא אחר - מדובר על מצב שבו הכלה מתקשה להכנס לחופה, וזאת מחמת מחסום מסוים שהיא חווה. והחסד שלנו הוא לפתור לה את הקושי ולפרוץ את המחסום הזה, כדי שתהיה לה יכולת להכנס לחופה עם בעלה.

מהו המחסום שמקשה על הכלה להכנס לחופה?

הקושי להתבטל אל הבעל

כשאשה נישאת לבעלה, היא מבטלת עצמה כלפיו, וכפי שכותב הר"ן (נדרים ל) שהאשה "מפקרת עצמה לבעלה".

דבר זה אינו קל לאשה, שהרי בדרך כלל בגיל של הנישואין כבר יש לנערה אישיות עצמית, (ובפרט בימינו שגיל הנישואין גבוה יותר מבזמן חז"ל), ומאידך - מהרגע שהיא נישאת לבעלה, היא לא עוסקת כל כך בהוצאת עצמה לפועל, אלא היא מתרכזת בעיקר בהוצאת בעלה מן הכח אל הפועל. ודבר זה דורש ממנה הקרבה משמעותית, ומהווה קושי וחסימה מלגשת אל החופה.

ראשון - רצון לצאת מעצמה

כדי להקל על הכלה את התהליך של הפניסה לחופה - כלומר, להעמיד את אישיותה תחת בעלה, יש צורך בשלשה שלבים:

השלב הראשון - רצון לצאת מעצמה.

כדי שהכלה תסכים להתבטל לבעלה, היא צריכה לרצות ולהסכים לצאת מעצמה ולהתבטל לבעלה. וזאת רק על ידי שתבין שעל ידי הבטול לבעלה והוצאתו מן הכח אל הפועל - היא תוציא מעצמה יותר ממה שתוציא מעצמה לבדה.

משל למה הדבר דומה: אם נציע לאדם להיות משב"ק של אדם אחר, בדרך כלל הוא לא אמור להסכים, כי הוא רוצה להוציא את עצמו לפועל ולא את האדם האחר. אך אם נציע לו להיות משמש בקודש של הגר"א מוילנא, ובזכותו הגר"א יאיר את אורו לעולם בעוצמה רבה יותר, ויחבר יותר ספרים וכיוצא ב, הרי מן הסתם כל אדם יסכים לזה, כי הוא מבין שדרך הוצאת הגר"א לפועל הוא ישפיע על העולם הרבה יותר ממה שיכול להוציא מעצמו.

שני - בטחון בבעלה שיעניק לה צריכה

השלב השני - בטחון מוחלט בַּתְּנִיָּה של הבעל. כדי שהאשה תסכים לבטל את עצמה ולהיות תפילה לבעלה, היא צריכה להיות בטוחה שהוא אכן יעניק לה

התבוננות מעמיקה ומחזקת במוסרי הפרשה

להתבונן

שלשה שלבים להתחלה חדשה כיצד שוכרים את מעגל החטא

של הרשעים שלוט על ישראל היא רק באמצעות הכח שהקב"ה נותן להם בכל רגע.

הסיבה למציאות הגלות היא כדי לזכך ולטהר את ישראל. ולכן הדרך היחידה להגיע לגאולה - היא כאשר הזיכרון יתקיים בפועל, והמטרה של הגלות תתממש.

ואם כן, הנושא הוא לא הכח החיצוני, אלא המצב הפנימי והמהותי של ישראל. ועד שלא יתוקן מצבם הרוחני, הגאולה לא יכולה לבא.

חוסר אמונה עצמית ביכולת ליצאת ממעגל החטא

והנה, כשמשה רבינו הגיע לגאול את ישראל, הם לא האמינו לו. לא משום שהם כפרו בגאולה, ולא משום שפקפקו ביכולת ה' ח"ו, אלא משום שהם לא האמינו בעצמם!

רבי צדוק הכהן מלובלין (פרי צדיק שמות יא) מביא על כך את דברי המדרש (השש"ר ב, כב): "בשעה שבא ואמר לישראל בחדש הזה אתם נגאלין, אמרו לו, משה רבינו היאך אנו נגאלין וכל מצרים מטונפת מעבודת כוכבים שלנו".

מצבם הרוחני באותו זמן היה כה נמוך ושפל, עד שחז"ל (שוח"ט קיד) משווים בין ישראל למצרים, ומדמים את יציאת ישראל משם ל"אדם השומט עובר ממעי אמו" שזה כעובר ירך אמו - כבשר מבשרה ממש, ופירשו בזה את הפסוק "לקחת לו גוי מקרב גוי", כי הם היו כביכול חלק מהם ממש.

ועל כן, במצב השפל והנמוך הזה לא האמינו ישראל שהם מסוגלים לערוך שינוי פנימי אמיתי. וממילא, לא יתכן שהם יהיו נגאלים!

והחוסר אמונה הזה מרקד בינינו עד היום הזה.

כי כשאדם חוטא, הוא שוקע בתהומוות החטא, ונכנס לגלגל של "עבירה גוררת עבירה" (אבות פ"ד מ"ב), עד שאינו מאמין שיש דרך לצאת ממעגל הרוע הזה, וכדברי הגמרא (נדרים לב):

"בשעת יצר הרע, לית דמדכר ליה ליצר טוב".

כשאדם שוקע בחטא, הוא לא רואה כלל אפשרות לצאת לאור הישועה.

מהמצב השפל הזה אמורים ישראל לצאת. כיצד?! בזכות שלשה שלבים יסודיים.

הדרך לצאת ממעגל החטא היא בעבודה עקיפה

טרם נבאר את השלבים שעברו ישראל ביציאה מ'מעגל החטא' במצרים, נקדים יסוד גדול שאמר המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (מביאו הגר"א לפיקוביץ שליט"א בספר 'שהכל ברא לכבודו'):

קבלה בידי, מרב לתלמיד עד לרבינו הגר"א מוילנא, שהדרך לצאת מנפילות בענייני קדושה, היא לא על ידי העיסוק בחטאים עצמם, אלא על ידי עבודה עקיפה של תוספת תורה וירא"ש, המרוממים את האדם משטח הניסיון של החטא.

מדוע משה רבינו חשש שלא יאמינו לו?

בשעה שהקב"ה הורה למשה רבינו ללכת להוציא את עם ישראל ממצרים, אמר משה רבינו (ד, א):

"והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי, כי יאמרו לא נראה אליך ה'".

חשש זה שהביע משה רבינו ע"ה הוא פלאי ביותר. הרי קודם לכן הקב"ה תיאר לו את תהליך היציאה ממצרים אשר יהיה רצוף כולו ניסים אדירים, החל מהמכות שינתנו לפרעה ועד ל"ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים והיה פי תלכו לא תלכו ריכם", ובכל הניסים הללו משה רבינו אינו מטיל ספק. הוא לא שואל "ואם זה לא יתקיים חלילה". וזאת משום שה' הוא 'כל יכול', ובודאי לא יפול מכל דבריו מאומה.

אם כן, מה פשר שאלתו של משה רבינו "והן לא יאמינו לי", מדוע שהקב"ה יתן שתתקיים מציאות כזאת שלא יאמינו, בפרט אם זה יבשר את כל תוכנית הגאולה?! כשנדייק בלשון הכתוב, משה רבינו אמר: "והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי". כלומר, הם יודעים שהם עתידים להגאל, אבל לא יאמינו שמשה הוא הגואל שצריך לגאול אותם.

ויש להבין מה הסיבה בגינה משה רבינו חשש שלא יאמינו בו.

כיצד שלשת האותות יגרמו לישראל להאמין למשה רבינו?

והנה, כמענה לחשש של משה רבינו, מורה לו הקב"ה שלשה אותות שיעשה בפני ישראל - מטה שיהפך לנחש, יד שתהפך מצורעת, ומים שיהפכו לדם (ד, ב-ו). אם לא יאמינו בראשון, יאמינו בשני, ואם לא בשני, יאמינו בשלישי.

הענין לא מובן כלל. מדוע שלא יאמינו לאות הראשון? ואם מפני שיחשבו שזה מעשה כשפים, אם כן מה יועילו האות השני והשלישי, הרי גם הם יכולים להיעשות על ידי כשפים!

עוד יש לתמוה, מדוע יש צורך בעשיית כל שלושת האותות, הרי אפשר לעשות מיד רק את האות השלישי, והוא לבדו הרי יועיל באופן בטוח!

אין ספק ששלושת האותות הללו באו ללמד מסר עמוק יותר.

הגאולה יכולה להיות רק בעקבות שינוי פנימי

התשובה על הקושיות שהצבנו, תעבור דרך יסוד משמעותי בדרך העליה:

במחשבה שטחית ניתן לחשוב שהיציאה מהגלות היא באמצעות התגברות של הקב"ה על הרשעים. כלומר: כביכול ישנם בני אדם חזקים שהתגברו והשתלטו על עם ישראל, וצריך שהקב"ה החזק יותר "נצח" אותם בניסים ומופתים, וכך תתרחש הגאולה.

אבל זו טעות בסיסית, משום שגם הגלות בעצמה נעשתה על ידי הקב"ה, ופשוט הדבר שהאפשרות

את כל צרכיה הגשמיים כמו פרנסה בגדים וכיוצא ב, וכן שיתן לה מענה לצרכיה הרגשיים השונים, ויחזק אותה ויעניק לה מקום בטוח בעולם.

רק כשהאשה מרגישה בטחון גמור בבעלה שישא' אותה בכל ועובד מצב שיעבור עליה, היא יכולה לבטל עצמה כלפיו.

שלישי - לראות בבעלה רק טוב

השלב השלישי - אמונה ברורה בטוב שבבעלה.

כדי שהאשה תסכים לבטוח בבעלה ולהפקיר את עצמה תחתיו, היא חייבת לראות בבעלה רק טוב, ולא לראות בו שום דבר מגונה. אם היא מזהה בו דברים מגונים, היא 'נחסמת' מלהתבטל אליו בשלימות.

במשנה (אבות פי"א מ"ה) אמרו: "כל זמן שאדם מרבה שיחה עם האשה גורם רעה לעצמו", ומפרש הרע"ב: "כשאדם מספר לאשתו קורותיו כך וכך אירע לי עם פלוני, מתוך שהוא מספר לה שחבריו גינהו וביישוהו, אף היא מבזה אותו בלבה, וזה גורם רעה לעצמו".

גם התפילה זה התבטלות, ולכן זה קשה

כל התהליך הזה קיים גם בכל אדם כלפי הקב"ה, ובעבודת התפילה בפרט, ונבאר -

בשעת התפילה האדם צריך להיות במצב של התבטלות, "עומד המלך", כמי שאין לו משל עצמו כלום חוץ ממה שהקב"ה משפיע עליו.

הנה, באופן עקרוני יש לאדם חסימה מלהגיע למצב כזה, מאחר שבפועל הוא עושה דברים, וממילא הרגשתו היא שמעשי ידיו פועלים את התוצאות.

ולכן האדם צריך לעבור שלשה שלבים במהלך התפילה כדי להגיע לביטול אל הקב"ה בתפילת העמידה, וזה מקביל לשלשת השלבים של הכנסת כלה לחופה -

קרבות - יציאה מעצמי

השלב הראשון - רצון לצאת מעצמו.

תחילה האדם צריך להשכיל שאין תכלית בשימוש בעולם הזה מצד עצמו, אלא רק כשהוא משמש לעבודת ה' ולרכישת קנייני העולם הבא, וכל המוצרים שקיימים בעולם הזה נועדו רק להביא לתכלית הזו.

זה משמעות עבודת הקרבות - העלאת הרכוש החומרי של האדם אל ה', ואמירה ש'הרכוש שלי מיועד לעבודת השם', ואין לו ערך ומשמעות עצמית.

פסוקי דזמרא - לבטוח בה' שעושה הכל

השלב השני - בטחון מוחלט בנתינה של ה'.

כדי שהאדם יבטל עצמו אל ה', עליו להכיר בכך שכל מה שיש בעולם וכל מה שנעשה בעולם, הכל נעשה באופן ישיר על ידי הקב"ה, וכתוצאה מכך ניתן לבטוח בו בבטחון מוחלט.

זה משמעות אמירת 'פסוקי דזמרא', שתוכנם הוא הכרזה שכל הטבע נעשה ופועל על ידי הקב"ה. עיקר הפסוקי דזמרא הוא הפסוק 'פיתוח את ידך ומשביע לכל חיי', שמשנתנו, שפרנסתנו באה מאת ה', ולא מעצמינו. והפסגה היא באמירת 'או ישיר', שבה רואים שהקב"ה גם משדד את מערכות הטבע כשצריך להיטיב לישראל, ומן הניסים המפורסמים אדם מודה גם בניסים הנסתרים (רמב"ן סוף פרשת בא).

קריאת שמע - ה' עושה רק טוב

השלב השלישי - אמונה ברורה בטוב של ה'.

הביטול הגמור של האדם אל הקב"ה אפשרי רק כשהאדם מכיר שכל מה שה' עושה הוא טוב, וגם מה שנראה רע, בפנימיותו הוא טוב.

זה עניינם של ברכות קריאת שמע, שפותחים במילים "וצר אור ובורא חושך", ומבאר הגמרא (ברכות יא:) שמזכירים "מידת לילה ביום" כדי לומר שבורא אחד ברא את שניהם ואין שתי רשויות ח"ו. ומשמעות הדברים היא שאין הנהגה נפרדת לטוב והנהגה נפרדת לרע, אלא הכל נעשה באותה הנהגה של טוב, אלא שפעמים הוא נגלה ופעמים הוא נסתר.

ולאחר מכן מזכירים את הפסוק (ישעיה מה, ז) "עשה שלום ובורא רע", כשאנו משנים ואומרים "בורא את הכל", לומר שגם מה שנראה רע הוא באמת טוב מוסתר. והפסגה היא באמירת "שמע ישראל ה' אחד", שהיא הכרזה ברורה שכל מה שקיים במציאות הוא גילוי הייחוד של הטוב המוחלט, ואין רע כלל.

ורק כך האדם יכול לגשת אל החיבור המלא בתפילת שמונה עשרה.

לאור זאת נלמד לעומק את שלשת השלבים שעבור ישראל ביציאתם מהגלות לגאולה.

השלב הראשון - לדעת את הוי"ה שפועל גם בזמן החטא

השלב הראשון הוא:

לדעת את הוי"ה.

התוכן של שם הוי"ה הוא: הרצון האלוקי שמנהיג את כל המציאות.

הבסיס של עבודת התיקון הוא הידיעה שכל מה שנעשה הוא בהשגחת ה', כולל הנפילה בחטא בעצמנו!

בספר זוהר הרקיע מגדולי תלמידי האריז"ל (פרשת משפטים) כותב, שלפעמים הקב"ה מכניס את האדם לניסיון שהוא לא יכול לעמוד בו, והאדם כביכול מוכרח לעבור עבירה, ובאמת הוא לא יענש על כך.

אלא עיקר המבחן הוא: כיצד האדם יצליח לצאת מהמצב של העבירה ולחזור לקדושה.

כשאדם יודע שהחטא שנפל בו הוא חלק מתהליך שהקב"ה הוביל אותו לתוכו כדי לבחון איך הוא יצא ממנו, זה נותן לו כח להתרומם ולצאת ממעגל החטא. הוא מבין שהדרך אינה חסומה בפניו.

השלב של 'ידיעת שם הוי"ה', הוא לא רק לצורך נחמה ותחושה נעימה, אלא הוא נועד לגרום לאדם התרוממות ועליה של "קרבת אלוקים".

השלב השני - פעולות, השלב השלישי - לצאת למקום חדש

העבודה בשלב הראשון נעשית במחשבה. אין פעולה שצריך לבצע, אלא נדרש מאתנו רק להתבונן ולהפנים שכל המציאות נעשית על ידי הקב"ה, וגם החושך וההסתר מתגלגלים על ידי הוי"ה יתברך.

השלב השני הוא:

"משכו וקחו לכם".

לעשות פעולה של יציאה ממצב החטא.

והשלב השלישי והאחרון הוא:

ברית מילה.

להתרומם מהמקום השפל של "בעל עבירה", ולהיות באטמוספירה נקיה וזכה.

תפקיד משה רבינו לרומם את ישראל מהמקום הנמוך

השליחות של משה רבינו לגאול את ישראל, היא הדרך להעלות אותם מהמצב השפל.

משה לא היה שייך לגלות הנמוכה במצרים, כי הוא משבט לוי, ולא עוד אלא שחלק ניכר מגדילתו היה מחוץ לארץ מצרים. הוא בא מבחוץ כדי להוציא את ישראל מהמקום הנמוך שהם נמצאים בו, ולחבר אותם לאור הגדול של הקב"ה ותורתו.

לכן משה רבינו חשש מאוד ואמר: 'והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי'.

חוסר האמונה של ישראל ביכולת לצאת ממצבם השפל, הוא חוסר אמונה גם ביכולתם לקבל את האור שמשא רבינו נושא עמו. ועל כך חשש משה רבנו, שמחמת הפער העצום שביניהם הם לא יאמינו שיש להם אפשרות להתחבר לארה הגדולה הזו.

שלשת האותות כנגד שלשת שלבי תהליך הגאולה

כדי ללמד את ישראל את התהליך שבו הם אכן כן מסוגלים לצאת מהמקום הנמוך, מסר הקב"ה בידי של משה שלשה אותות:

התוכן הפנימי של שלשת האותות שהקב"ה מסר למשה, הם רמזים לשלשת השלבים שמרכיבים את תהליך היציאה מגלות הנפש ומעגל החטאים.

תוכן האות הראשון - המטה שנהפך לנחש:

ה'מטה' מבטא את כלי העזר החיצוניים המסייעים לאדם. על המטה האדם נישען, וכן באמצעותו פועל בחזקה.

אותו מטה - כשהוא מחובר לאדם, אחוז בידו ומשמש אותו, הרי הוא באמת "מטה האלהים", דרכו ניתן להשיג את שליטת הקב"ה על הטבע ולשנותו.

אך כאשר הוא נפרד מהאדם, ומושך לארץ ואינו מיישם את תכליתו - הוא נעשה לנחש, האויב הגדול ביותר לאדם, המבקש להחטיאו ולהוציאו מתכלית הבריאה.

כנגד זה נדרש מעם ישראל להאמין ולדעת את מציאות הוי"ה, שכל מה שנעשה בעולם הוא מאת ה'. הבנה זו נותנת לאדם את היכולת להישען עליו יתברך, ולפעול בעולם מכוחו להשפיע בו אורו.

תוכן האות השני - היד שנעשתה מצרעת:

בידיים האדם פועל ועושה. בהם הוא מוציא את רצונו מהכח אל הפועל.

כשהיד בפעולה - הרי זה מצב של "חיים". אך כשהיד מוכנסת אל תוך החיק, בחוסר מעש - זה מציאות של מוות וצרעת.

כשנדרש מהאדם לצאת מעצמו ולפעול, וחלף זאת הינו פסיבי, הרי זה חדלון ומוות.

כנגד זה נדרש מעם ישראל "משכו וקחו לכם". לצאת מעצמם ולפעול בעשיה אקטיבית.

תוכן האות השלישי - המים שנהפכו לדם:

"הדם הוא הנפש" (דברים יב, כג). הוא מבטא את החלק הנמוך שבתוכו.

משה רבינו הצטוו לקחת "מים" שהם כנגד כח התאוה שבאדם, ולהראות כיצד ההוצאה שלהם חוץ למקומם, הופכת אותם לדם מקולקל.

וכך גם 'כוח התאוה' בעיקרון הינו כח טוב ומועיל, אבל כשאדם מוציא את כח התאוה מחוץ למקומו ותכליתו, התוצאה היא טיפה סרוחה שהושחתה לריק.

כנגד זה נדרש מעם ישראל לעשות ברית מילה, ועל ידה לעבור למקום חדש, בו כל הכוחות מחוברים למקור החיים האמיתי, ולא יוצאים לריק.

סיכום תהליך העליה והיציאה מגלות לגאולה

לסיכום, מסלול היציאה ממעגל החטא כולל שלשה שלבים:

בשלב הראשון - להתחבר לה' על ידי התבוננות בגילוי האלוקי. לדעת שהקב"ה נמצא איתנו גם בזמן החטא, והוא זה שיציע עמנו יד ביד לעבר היציאה ממנו.

בשלב השני - נדרשת פעולה של עשיה ממשית.

והשלב השלישי והאחרון - לקבוע מסגרת חיים מתאימה לדרגה הרוחנית שהאדם חפץ להיות בה מעתה, עם פנים קדימה לעבר ההצלחה בחיי הקדושה והרוממות!

לדאבונו, ניתן לראות את התהליך הזה - מהכיוון ההפוך, כשח"ו בחור יורד מן הדרך:

תחילה - הוא מרגיש ריקנות פנימית. הוא מאבד את החיבור להקב"ה, וכל עבודת ה' שלו חיצונית ויבשה.

לאחר מכן - הוא מפסיק לעשות. חולם, ישן, ומתבטל.

ובשלב האחרון - הוא מחליף את הלבוש ועובר לעולם אחר, בעל מושגים שונה לחלוטין רח"ל.

אם נצעד בדרך הנכונה, וניישם את כל שלבי התהליך, נזכה לצאת משעבוד לגאולה, ומאפילה לאור גדול!

הצד החיובי של אריכות הגלות

מגילת שיר השירים היא שיר געגוע שמתאר את מצבה של המלכה לאחר שהסתלקה מארמון המלוכה.

בפרק הראשון מתוארת ההתמודדות של אשת המלך בהיותה בגלות בין האומות, וכיצד היא שומרת על עצמה שלא ללמוד מדרכיהם המקולקלות - זאת באמצעות ההבנה שיש לה יסודות איתנים המוטבעים בה מאבותיה, וכן שאר המתנות שמייעות לה להחזיק מעמד כנגד האומות שמקיפות אותה.

בדומה לזה גם הפרק השני עוסק במצב הקשה של המלכה הנמצאת בגלות, אולם לא מדובר על הקושי מצד האומות שנמצאות סביבה והסכנה ללמוד ממעשיהם ודרכיהם. אלא על הקושי בעצם השהיה בגלות, בין הקושי הגשמי והפיזי בצרות והקשיים, ובין הקושי הרוחני בניתיק מהקב"ה ובריידה למקומות חשוכים.

והתשובה לדאגתה וזערה הוא שיש ענין חיובי בשהיית בגלות, ויוצא לה מזה רווח עצום. שהרי רק באמצעות הירידה למציאות רחוקות וחשוכות ניתן להאיר את אור ה' גם במקומות ובמצבים אלו.

ובנוסף, נתבאר במאמרים קודמים שישנו רווח גדול בגלות בין האומות בפיתוח דברי התורה שבעל פה, שהרי התורה ניתנה לנו כדי לפרש אותה בשבעים פנים וסגנונות חשיבה, ורק על ידי הירידה בגלות בין האומות ניתן לקלט משם את כל דרכי החשיבה הקיימים בעולם ולהביאם לידי ביטוי בהבנת התורה.

בגלות יש מטרה חיובית

נמצא שפסוק זה מתקשר היטב לפסוקים הקודמים. לאחר שביארנו את חלקי התורה השונים ואת בית היין עם כל דרגות ההשגה הקיימות בו, כעת מתבאר שזה סיבה גם לאריכות הגלות!

הקב"ה אומר לאומות העולם: אל נא תדחקו את הקץ קודם זמנו. שכן יש לכנסת ישראל להוציא תועולות רבות מהיותה בגלות, וכל זמן שלא סיימה לעשות זאת כראוי, לא נכון לה לצאת משם.

מדברים אלו אנו שואבים כוחות חיזוק לעמידה באורך הגלות. אנו מבינים שכל רגע ורגע מהגלות נועד להוסיף לנו משהו חשוב ויסודי, ואין כאן אריכות ללא קץ ותכלית.

אמנם אנו לא מבקשים להביא על עצמינו גלות, אבל משהיא באה, אין לנו לדחוק את התהליך שנעשה, אלא לאפשר לו לקרות, ושבאמת נזכה לבחור נכון בתוך המבוך שהקב"ה יוצר עבורינו, ובוהו נשלים את תכליתנו בפרט, ותכלית העולם בכלל.

בן מנבל אב, בת קמה באמה וכלה בחמותה, אויבי איש אנשי ביתו וכו', חכמת הסופרים תסרה, ויראי חטא ימאסו, והאמת נעדרת", וכיוצא בזה דברים רבים. ואנו רואים בעוה"ר שנתקיימו כולם בדור הזה.

ולכאורה יפלא, דהלא מפסוקי התורה נראה להפך, שהגאולה תהיה כאשר נשוב אל ה', כמו שנאמר "והיה כי יבואו אליך וגו' הברכה והקללה ושבתי עד ה' אלהיך ושמעת בקולו וגו' ואז ישיב ה' את שבותך" וגו'.

וביאור הענין הקרוב לפשוטו הוא כך -

דשניהם אמת, דבאחרית זמן הגאולה ימצאו שני סוגי אנשים ושניהם יעזרו בקירוב הגאולה.

כי בזמן הגאולה יתרבו המתפרצים העומדים לפרוץ ולהרוס דת קודשנו, ובאותו זמן ימצאו חלק אנשים בישראל אשר יחזקו עצמם לעבוד את ה' בכל לבבם ובכל נפשם הם ובניהם, ובעת הזאת בודאי מדרגתם עולה למעלה, כי יגיע להם הדבר בקושי גדול ובחרוף נפש הרבה יותר מדורות הקודמים, ובודאי נוכל לומר דנחשב זה תשובה לה' בכל לב ונפש.

כלומר, אכן המצב בעולם יהיה של טומאה וקלקול נוראים, אך זה עצמו יהיה חיזוק לקראת הגאולה - כאשר למרות הכל יחידים יחזיקו בכל כוחם בקרני הקדושה, וישמרו על יהדותם למרות הקושי העצום הטמון בכך, ובוזה תהיה להם מעלה גדולה ביותר.

זו אותה נקודה שהזכרנו. תכלית הבריאה היא למשוך את הארת ה' סיני עד לתוך החושך הגדול ביותר. כשלמרות שכל הסביבה תהיה חשוכה, ישארו נקודות של אור מזהירות ומאירות בתוך החשיכה.

מה השייכות של פסוק זה לפסוקים הקודמים?

והנה, פסוק זה מסיים פרשה, שהרי חלוקת הפרקים שלפנינו לא באה ממקור טהור. החלוקה האמיתית של הפסוקים היא על פי פרשיות. פתוחות וסתומות.

אולם, למרות שעל פי החלוקה נראה שפסוק זה מסיים את הסוגיא של הפסוקים הקודמים, אך כפי הנראה בעין שטחית, אין לפסוק זה כל קשר לנושא הקודם!

הפסוקים הקודמים עסקו בפירוט חלקי התורה ודרכי תניתנה ישראל, ואין לזה כל שייכות לנושא של דחיפת הקץ!

המטרה לתת מענה לקושי בזמן הגלות

אלא כך הוא ביאור הדבר -

השבעתי אתכם בנות ירושלם בצמא או באילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את הארבה עד שתחפץ // פ"ק ב, פסוק ז

שינוי נפשי אורך זמן

בפסוק זה הקב"ה משיב את אומות העולם [בנות ירושלם] שלא ידחקו את הקץ, אלא ימתינו עד שיהיה רצון וחפץ מאת הקב"ה להביא את הקץ.

ובמאמר הקודם הגדרנו את היסוד העיקרי של פסוק זה במילים: "לתת כבוד לתהליך". כלומר, תהליכים של שינוי פנימי מתמשכים לאורך זמן, ולא נכון להאיצים.

בהקשר לזה נאמר בספר משלי (י"ט, ב):

גם בלא דעת נפש לא טוב, ואץ ברגלים חוטא.

מבאר הגר"א:

"רגלים" הם המידות, שכשירגיל האדם במדותיו הטובים נעשו לו כטבע.

אך שצריך לילך במידות מדרגא לדרגא כמו הולך בסולם, ולא יקפוץ למדרגה שאינו ראוי לה. וזהו "אץ ברגלים" שקופץ למידה גבוהה אשר לא לו, הוא "חוטא" וחסר מכל כי יפול ממנה.

כלומר, בכדי להחדיד את המידות המתקונות בנפש, אי אפשר לבצע 'מחטף' זריז. יש צורך בתהליך של עבודה פנימית, הפותח בשינוי הדעה וממשיך מן הדעת אל הלב, ומן הלב אל ההתרגלות בפועל, כשבסופו של דבר הדעה חודרת לכל חלקי האישיות - עד המקום הנמוך ביותר, ברגלים.

בזמן הגלות האור נמשך עד המקום החשוך ביותר

זו עניינה של השבועה שמשביע הקב"ה את אומות העולם, שלא יעוררו את האהבה קודם זמנה. שיתנו לה להתפתח בקצב הנכון לה, ולא יכריחו אותה כביכול להביא את הגאולה טרם זמנה.

והטעם, היות שתיקון העולם הוא על ידי שההארה שניתנה במעמד הר סיני ממשכה להאיר אפילו במקומות הנמוכים ביותר, וכדי להגיע לתוצאה הזו יש תהליך שלוקח זמן.

החפץ חיים זצ"ל כותב בקונטרס 'צפיית לישועה' (פרק א):

מסרו לנו חכמי המשנה והגמרא בסימני הגאולה סימנים שאינם לשבח כלל, כמו שאמרו במשנה: "בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגי וכו' ואין תוכחה, נערים פני זקנים ילבינו, זקנים יעמדו בפני קטנים,

לישועה המלא 073.295.13.81
מספר השיעור: *32975027#

בינה יתירה - יסודות האמונה לנשים ובנות הסמינרים על פי ספר "דרך השם" לרמח"ל

בינה יתירה

הייחודיות שלך נדרשת לתיקון העולם!

ריבוא אותיות לתורה. משמעות הדבר היא שכל אחת מאיתנו היא אות בספר התורה. לכל אות יש שייכות לחומש בו היא כתובה, לפרשה המסוימת, לפסוק המסוים ולסוגיא המסוימת שבה היא משובצת.

גם למספר האותיות יש משמעות. יש בתורה כ"ב אותיות ועוד חמש אותיות סופיות. עשרים ושבע האותיות הללו מבטאים עשרים ושבע סגנונות של בני אדם, תכונות, נטיות וטבעים בהתאם לאות אליה הם שייכים.

למרות זאת, האנשים בעלי האות הזוהי אינם בהכרח דומים בכל גווני אישיותם, מאחר שמעבר לאות, יש משמעות גם למילה בה האות משובצת, לפסוק, לסוגיא, לפרשה ולחומש.

כל הנתונים הנוספים האלו מעניקים לכל אחת את הגוון הייחודי לה ויוצרים יחד את הפסיפס המרהיב בן שישים ריבוא החלקים היוצרים את התמונה השלמה. תמונה שלמה זו מקבילה לספר התורה שאינו שלם עד לכתיבת כל האותיות כולן. ספר תורה שיהיה כתוב בשלימות אולם תהיה חסרה בו אות אחת, הוא יהיה פסול ולא תהיה בו 'קדושת ספר תורה'. זוהי החשיבות

כך ניתן להבין מדוע אנשים אינם דומים זה לזה. כל אחד מבני האדם מגיע מנקודה אחרת מנשמתו של אדם הראשון, נקודה שעליו להוציאה מן הכח אל הפועל ולהביאה אל תיקונה השלם.

לאיזה חלק שייכים בני הדור האחרון?

החלוקה היא לא רק לפי בני אדם, אלא גם לפי דורות. כל תקופה בהיסטוריה שייכת לחלק אחר מגופו של אדם הראשון. וזאת בנוסף על החלוקה הפנימית בין כל בני הדור.

בני הדור האחרון, הדור המכונה "עקבתא דמשיחא", שייכים לעקבו של אדם הראשון.

העקב מהווה את החלק התחתון ביותר בגופו של אדם הראשון, ולחלק הזה אנו שייכים, כאשר גם בחלק זה של העקב ניתן להיות שייכים לכל אחד מהרמ"ח, איש איש לפי חלקו שנועדה עבורו בתפקידו מן השמיים.

עם ישראל במספר של שישים ריבוא

עם ישראל מונים שישים ריבוא נשמות.

גם בספר התורה יש שישים ריבוא אותיות. והמילה 'ישראל' היא ראשי תיבות של המילים: יש שישים

של כל פרט בודד ב'פסיפס השלם' המכונה: "עם ישראל!"

שישים ריבוא בכל דור

נשמתו של אדם הראשון נחלקה כאמור לשישים ריבוא. שישים ריבוא בכל דור ודור.

לכל דור נועדה משימה שונה לצורך תיקון החטא. ולכן, בכל דור ודור נתן בורא עולם יעדים אחרים המתאימים לתפקיד ולמשימה שניתנו לו.

כך נוכל להבין את האתגרים השונים והתנאים השונים שנתן הבורא במהלך הדורות השונים, אתגרים ותפקידים שהיו מותאמים לתיקונים הנדרשים מאותו הדור.

היו שחיו בצילם של ענני הכבוד או בתקופת בתי המקדש, והיו שחיו בזמן האינוקזיציה, פרעות ת"ח ות"ט או בזמן השואה האיומה. דורות שהתמודדו עם ההשכלה או עם שמירת השבת, ודורות שמתמודדים עם נסיון הטכנולוגיה.

בכל דור ודור התאים הבורא את הרקע והמצבים לתיקון הנדרש מאותו הדור. מצבים אלו יצרו אטמוספירה שונה, סיטואציה שונה ואוירה שונה. אוירה של דמוקרטיה, אוירה של אידיאולוגיות, אוירה של חורבן או של פרעות...

בכל הרקעים כולם נדרשו כל השישים ריבוא שבאותו הדור לתת את ההתייחסות הנכונה ואת הבחירה הנכונה שתביא לתיקון הנדרש מאותו הדור.

מהו האתגר של כל יחיד ויחיד בדור בו הוא חי?

כמובן שבנוסף על האתגר המיוחד לכל השישים ריבוא שבכל דור ודור, קיים גם האתגר הפרטי שניתן לכל אדם באופן אישי.

גם האתגר האישי הזה נועד לתיקון החלק אותו קבלנו מנשמתו של אדם הראשון, כאשר המשימה העומדת בפנינו היא להביאו לתיקונו השלם. התיקון הנתבע מאיתנו מתממש כאשר אנו לומדות להתייחס נכון אל האתגר אותו קבלנו.

זהו בעצם הגורל שלנו!

מהו גורל?

הגורל הוא המשימה והאתגר האישי של כל אחת מאיתנו.

אדם שמתמודד עם עוני נדרש להתייחס בצורה הנכונה למצב של עוני. זו המשימה שלו. התפקיד שלו הוא לתקן בחטא האדם הראשון את ההתייחסות לעוני. איך לעבור כראוי את החיים בתוך המציאות של העוני. לעומתו, יש מי שהאתגר שלו הוא אתגר של עשירות, והמשימה העומדת לפניו בדרך לתיקון החטא היא התייחסות נכונה לחיים במצב של עושר, לבחור נכון בתוך המציאות של שפע כלכלי.

הבנה זו מבהירה לנו כי אכן, הגורל של האדם הוא גורל שנקבע עבורו בהתאמה לתפקידו. ועל כן, עליו להישאר במצב שנקבע לו ולהתמודד כראוי כפי רצון הבורא בתוך המצב הנתון. העני בענייתו והעשיר בעושרו, וכן הלאה במגוון האפשרויות השונות הקיימות בחיים בעולם הזה.

אם כן, המשימה המעשית שלנו בחיי היום יום היא התייחסות נכונה לכל מצב ונתון, תוך שימת לב מתמדת למִמְד הפנימי והאמיתי של האתגר בפנינו וניצבים.

לשיעור המלא 073.295.13.81
מספר השיעור: *#38445555*

צרכי הנפש [ג] - מנהיגות וסמכות הצבת גבולות בדרך הנכונה

במאמר הקודם התחלנו לבאר את הכלל שלמדנו שלמה המלך ע"ה: "חושף שָׁטוֹן שׁוֹנֵא בְּנוֹ", ממנו למדנו שהחינוך הנכון מוכרח להיות באופן שהאבא משליט את דעתו על בנו ובחור ומכריע בעבורו מה לעשות או לא לעשות.

כדי לבאר מדוע זה מוכרח להתנהל כך, הצגנו שתי תפיסות לנושא הגבולות: התפיסה השטחית, ששימת הגבולות היא אמצעי לשמירה על המסגרת של הבית, שלא יתכן לנהל בית שכל אחד עושה בו מה שהוא רוצה. ולפי המבט הזה אין מחשבה על טובת הילד, אלא בעיקר על הניהול הנכון של הבית והמשפחה.

אולם הגישה הנכונה לפי דרך התורה, היא שהאבא בטובו משלים לילד רכיב שחסר לו באישיותו, שכן אצל הילד הקטן עדיין לא מפותח כח ה'רוח' שהוא כח הבחירה המוטבע באישיות כל אדם בוגר, ולכן יש לו קושי גדול לומר 'לא' ליצרים והדחפים של נפשו. וכאן תפקידו של האבא לעזור ולהשלים לו את החלק החסר, ולהיות כביכול ה'רוח' שלו.

במאמר זה נחדד את הדרך הנכונה לשימת גבולות מתוך התחשבות ברגשותיו של הילד.

הצבת גבולות בנישה שנויה מוחקת את מקומו של הילד

אחת ההשלכות להצבת גבולות בדרך הנכונה, היא שהאבא לא מתנתק רגשית מעולמו של הילד, אלא אדרבה, יחד עם הצבת הגבול ואמירת ה'לא', הוא מראה לילד הבנה מלאה לרגש ולדחף הטבעי שמתעורר בו, וכן לקושי שלו ביישום ההוראה שנאמרה לו.

אילו הצבת הגבולות היתה רק לטובת ניהול הבית ושמירה על הסדר, ולא מתוך מחשבה על טובת הילד, הרי ששימת הגבולות עלולה להיות במידה מסוימת מתוך מחיקה של רגשות הילד, והתעלמות מזכותו לרצות ולהרגיש, כי הלא מול רגשותיו התינוקיים והדמיוניים עומד הצורך החשוב של טובת הבית.

בגישה כזו הילד אמור להרגיש שרומסים את מקומו האישי ולא מכירים בזכותו לחוש ולהרגיש, והוא נפגע במעמקי נפשו - כי גם לילד קטן יש עולם רגשי מפותח שמובנה בעצם מציאות קיומו, ואי הכרה בזה גורמת לו לחוש שאין לו זכות קיום!

במצב כזה עלולה להיגרם לו תחושה שאם הוא יקיים את רצון אביו - המשמעות של זה תהיה הסכמה למחיקת זכות הקיום לאישיות שלו, ולכן הוא עלול להילחם בכל כוחו לשמור על הצורך הבסיסי של אישיותו, ויתנגד ליישום הגבולות שאביו הציב לו. וזה לא נובע מחוצפה וכדומה, אלא מחמת ההרגשה שהוא עומד 'להיחמק'!

ואמנם, ברוב המקרים האבא ינצח והילד ישמור על הגבול כדרישת האב, כי מבחינה טכנית לאבא יש כעת יותר כוח והבן נאלץ להיות כפוף לו, אבל בתוככי נפשו הילד מתנגד לשליטה עליו, וממתין לרגע שבו יפרוק את העול של אביו מעליו ויעשה מה ש'הוא' רוצה.

דבר זה יבהיר לנו מציאות כאובה. ישנם מקרים רבים של הורים שחינכו במסירות את בניהם, ולפליאתם לאחר כמה שנים הם רואים שהבנים פיתחו 'ריאקציה' של ממש לחינוך שהם העניקו להם. וההורים מתפלאים מאוד כיצד זה התרחש, שהרי במשך שנים ארוכות הם ראו שבניהם ממש 'זורמים' עם החינוך שקיבלו ולא הביעו כל התנגדות, ומה אירע פתאום.

קשה לקבוע זאת במסמרות - כי כל מקרה לגופו. אבל בהחלט יש מקום להבין שהתופעה הזאת מתרחשת במקרים שההוראות ניתנו בצורה של מחיקת המקום האישי וביטול הזכות קיום לרגשות והרצונות של הילדים.

הצבת גבולות בדרך הנכונה - תוך מתן לגיטימציה לרגש של הילד

לעומת זאת, לפי דרך התורה, כאשר האבא שם לבנו בגולות, זה לא משום שכך יהיה לו נח בניהול הבית, אלא

מתוך מחשבה על טובת הילד. וממילא, זה לא נעשה מתוך ביטול הרצון והרגש של הילד, אלא מתוך הבנה שלילד אין עדיין את הרכיב של יכולת הבחירה בין מה שהרגש מחתיב לו לבין מה שנוכח לעשות, ותפקידו של האבא להיות ה'רוח' שלו.

בגישה כזו, האבא מכיר לגמרי ברגשות והרצונות הייחודיים לנפשו ולאישיותו של הילד, אלא שלמרות זאת האבא עושה לו טובה ומסייע לו להציב את הגבול ולשמור על עצמו, מפני שהילד מעצמו אינו יכול לווסת את הדחפים ולשלוט על הרצונות שלו.

זה העומק של דברי חז"ל (סוטה מז.) "יצר תינוק ואשה, לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת", בפשטות מדובר על שני מקרים שונים - כשצריך, לרחק בשמאל וכשצריך, לקרב בימין. אך נראה לפרש שמדובר על אותו אירוע, וכך היא הוראת חכמים: כשאתה דוחה בשמאל, באותה עת תקרב ותחבק בימין ואל תתעלם מהקושי והכאב של הדחיה.

לדוגמא, כשהילד רוצה לקבל ממתק וההורה מסרב לתת לו מסיבה כל שהיא - כגון שממתקים אלו מיועדים רק לשבת קודש. והילד כוכה ומרגיש כאוב. במקרה כזה מומלץ שההורה יחבק אותו ויזדהה לגמרי עם הכאב והאכזבה שהוא חווה, בד בבד עם הדחיה של השמאל. האבא יכול לומר לו: 'אני רואה היטב כמה זה קשה לך, ומבין אתך שזה ממש מאכזב ומעצבן, אבל אבא שקל והחליט שלא', ואפשר גם לפרט שזהו כבוד השבת שלא אוכלים ביום חול ממתקים אלו.

סיפר אבא: כשאני הולך עם הילדים לקניות בחנות, הם מושכים ממתיקים ופרסים שונים ומבקשים בקול מתחנן שאקנה להם אותו. מספר פעמים סירבתי להם והם ניסו לבכות וללחוץ בצורה שלא היתה נעימה. החלטתי לנסות גישה חדשה. בכל פעם שהביאו אלי ממתק מיוחד או פרס מושך וביקשו לקנות אותו, התגובה הראשונית והמיידית שלי היתה, 'איזה ממתק מיוחד, זה כל כך מפתה, באמת נראה מיוחד מאוד', אך מיד לאחר ההזדהות הזו הוספתי, 'אבל אנחנו לא קונים את זה'. להפתעתי, הם קיבלו את הדחיה בקלות, ולא המשיכו לנסות ללחוץ...

מותר ואף צריך להיות חדים - לפי שיקול הדעת של ההורים, אך יחד עם זה לא להתעלם מהחוויה ורגש האכזבה הפוקד את הילד. באופן כזה הילד מרגיש שהאבא מחובר אליו, ואדרבה, בתוך תוכו הוא מרגיש בטוח ונעים בהנהגה שאביו מנהיג אותו, והוא מתחנך ומתלמד להתכופף בפני סמכות עליונה וציווי אלוהי, וכדברי המדרש (שמי"ר א, א): "כל המייסר את בנו - מוסיף הבן אהבה על אביו והוא מכבדו, שנאמר 'ואוהבו שחרו מוסר', לפי ש'שחרו מוסר' לכך 'אוהבו'".

הגליון מוקדש לעילוי נשמת מרת חנה ב"ר יחיאל מיכאל ע"ה נלב"ע ד' טבת ת.נ.צ.ב.ה. תרם ע"י נכדה ע"ר הרב שאול פכטהלט הי"ו

יתן בְּרָכָה
לקראת הוצאת הספר החדש "להבין בתפילה" אנו פונים לכל החפצים להיות שותפים בהבאת אור התפילה למבקשי ה' הרבים

05331.52.854 / 050.41.66.000